

สรุปผลการสัมมนาระดมความคิดเห็นระดับภาค
เรื่อง “แนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะ
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554)”

วันที่ 26-27 ธันวาคม 2548 ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. ข้อเท็จจริง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) อยู่ระหว่างการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ซึ่งได้วางขั้นตอนกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยเปิดโอกาสให้มีการระดมความคิดเห็นอย่างกว้างขวางในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ (1) ขั้นตอนกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ (2) ขั้นตอนร่างรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และ (3) ขั้นตอนอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ภายในเดือนตุลาคม 2549

ขณะนี้การดำเนินงานในขั้นกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีความก้าวหน้าไปมากแล้ว สศช. จึงได้จัดเวทีระดมความคิดเห็นเพิ่มเติมในระดับภาคทั้ง 4 ภาค ในช่วงเดือนธันวาคม 2548 โดยมีกำหนดการ ดังนี้

ครั้งที่ 1 : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างวันที่ 15-17 ธันวาคม 2548 ณ โรงแรมโซฟิเทลราชาออร์คิด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ครั้งที่ 2 : ภาคกลาง ระหว่างวันที่ 18-20 ธันวาคม 2548 ณ โรงแรมสตาร์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ครั้งที่ 3 : ภาคเหนือ ระหว่างวันที่ 21-23 ธันวาคม 2548 ณ โรงแรมปางสวนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ครั้งที่ 4 : ภาคใต้ ระหว่างวันที่ 26-27 ธันวาคม 2548 ณ โรงแรมไดมอนด์พลาซ่า อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การสัมมนาภาคใต้ครั้งนี้ สศช. ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นที่จะนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ซึ่งสะท้อนความต้องการของคนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ประกอบด้วยประเด็นการระดมความคิดเห็น 2 ประเด็นหลัก คือ

(1) การกำหนดแนวทางการเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

(2) การกำหนดบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

2. กรอบแนวคิดและทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

2.1 สถานการณ์การพัฒนาประเทศ

(1) การประเมินผลการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา พบว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่บนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสิ้นเปลือง ยังขาดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม **ส่วนหนึ่ง** **เนื่องมาจากการใช้ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เห็นทางด้านปริมาณมากกว่าคุณภาพ** ส่งผลให้ทุนต่างๆ ได้สูญหายหรือลดน้อยลงไปเป็นจำนวนมาก อีกทั้งทุนที่มีอยู่ก็ไม่ได้รับการเสริมสร้างให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศเท่าที่ควร

(2) บริบทการเปลี่ยนแปลงต่อทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านที่สำคัญ และจะมีผลกระทบทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ซึ่งจะต้องมีการเตรียมความพร้อม และกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เหมาะสม โดยนำจุดแข็งและโอกาสของทุนที่มีอยู่ในประเทศ มาเป็นภูมิคุ้มกันและพัฒนาให้เป็นประโยชน์ เพื่อรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้อย่างรู้เท่าทัน

2.2 ทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

(1) จุดมุ่งหมาย การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จะมุ่งพัฒนาสู่ **“สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน (Green Society)”** โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลของการพัฒนาให้เกิดขึ้นในทุกมิติ ทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย และเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดไป

(2) แนวคิดพื้นฐาน ยังคงยึด **“คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา”** และยึดหลัก **“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** เป็นปรัชญานำทางในการบริหารและพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยมีการขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติในแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

(3) ทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มุ่งนำทุนที่มีอยู่แล้วในสังคมไทยทั้งทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาใช้ให้เกิดประโยชน์ และเสริมสร้างให้เข้มแข็ง โดยวางแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างทุนทั้ง 3 ลักษณะดังกล่าว ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม รวมทั้งระดับประเทศ เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนต่อไป ดังนี้

(3.1) ทูทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยทุนทางกายภาพ (Physical capital) ทุนหรือสินทรัพย์ทางการเงิน (Financial Capital/assets) สินทรัพย์ที่ไม่สามารถจับต้องได้ทางกายภาพ แต่สามารถอ้างสิทธิประโยชน์ได้ในอนาคต (Intangible Capital) และแรงงาน/ทรัพยากรมนุษย์

(3.2) ทูทางสังคม เกิดจาก การรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำ บนฐานของความไว้วางใจเชื่อใจสายใยความผูกพัน และวัฒนธรรมที่ดึงามของสังคมไทยผ่านระบบความสัมพันธ์ในองค์กรประกอบหลัก ได้แก่ คน สถาบัน วัฒนธรรม และองค์ความรู้ ซึ่งจะเกิดเป็นพลังชุมชนและสังคม โดยองค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้านมีบทบาทและยึดโยงให้เกิดทุนทางสังคม

(3.3) ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพจะเป็นประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 **ความหลากหลายทางชีวภาพ** หมายถึง ความหลากหลายของชนิดพันธุ์ พันธุกรรม และระบบนิเวศ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับทุนทางสังคม เพราะเป็นที่มาของภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีการดำรงชีวิตของชุมชน เป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตทั้งเกษตรอุตสาหกรรม และบริการ รวมทั้งเป็นปัจจัยพื้นฐานการผลิตและการดำรงชีวิตที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์การแข่งขันและการค้าระหว่างประเทศ

3. สรุปผลที่ได้จากการสัมมนา

ที่ประชุมได้ยอมรับความสำคัญของทุนทั้ง 3 ทุนที่มีอยู่ของประเทศ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 พร้อมทั้งเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะเป็นโอกาสสำหรับการพัฒนาในอนาคต ที่มุ่งสู่จุดมุ่งหมายร่วมของการพัฒนาประเทศสู่ “สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน” ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการกำหนดบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการเสริมสร้างทุนดังกล่าว เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ดังนี้

3.1 ทุนทางเศรษฐกิจ

(1) ข้อเสนอแนวทางการพัฒนา

(1.1) การขจัดความยากจน

1) การเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย

➤ รมรงค์ให้ประชาชนยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต โดยบริโภคพอประมาณ มีเหตุผล เพื่อลดปัญหาหนี้สิน

➤ สร้างวินัยการออม โดยการใช้นโยบายด้านการเงิน อาทิ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยในระดับที่จูงใจรวมทั้งควรส่งเสริมและขยายผลการทำบัญชีครัวเรือน

และเลี้ยงสัตว์ (ไร่นาสวนผสม)

➤ การสร้างรายได้โดยใช้เกษตรทางเลือก เช่น การปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ (ไร่นาสวนผสม)

➤ กระจายการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้กับแรงงานในภาคเกษตรกร ซึ่งจะส่งผลให้มีแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพที่ดินเพื่อการสร้างอาชีพที่ยั่งยืน

2) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

➤ สนับสนุนการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจร่วมกันทั้งในและนอกภาคเกษตร เพื่อสร้างมูลค่าของเศรษฐกิจของชุมชนโดยภาคเอกชนและเพิ่มรายได้ รวมทั้งพัฒนากลุ่มชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนในการเพิ่มรายได้

➤ เน้นให้การแก้ปัญหาความยากจนเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกของรัฐบาล

(1.2) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อสร้างความสมดุลและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

1) การผลิตสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพสูงและส่งเสริมการแปรรูป

➤ พัฒนาพันธุ์และประสิทธิภาพการผลิตปาล์ม น้ำมัน และยางพารา และลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง เช่น ไบโอดีเซลจากน้ำมันปาล์ม และผลิตภัณฑ์จากยางพารา

➤ สนับสนุนการแปรรูปสินค้าจากพืชเศรษฐกิจ เช่น มะพร้าว ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน (Zero waste concept)

➤ พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน/OTOP ให้ครอบคลุมทุกขั้นตอนของห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) ตั้งแต่ การผลิตและบรรจุภัณฑ์ การขนส่งและกระจายสินค้า และการตลาด

➤ ส่งเสริมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์เพื่อการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น และไม่ทำลายวิถีชีวิตชาวบ้าน และทรัพยากร โดยให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์อย่างแท้จริง

➤ ควรมีมาตรการที่เด็ดขาดเพื่อไม่ให้จับปลามากเกินไป เช่น ปลูกกระทักซึ่งเป็นอาหารของสัตว์น้ำอื่นๆ รวมทั้งควบคุมการใช้อุปกรณ์ในการทำประมง เช่น ไม่ให้มีการลากอวนลากชนิดชายฝั่ง

➤ ต้องเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยการสร้างปะการังเทียมและปล่อยพันธุ์ปลาประมง เพื่อเพิ่มประชากรสัตว์น้ำประมง โดยให้ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินการ

2) การท่องเที่ยว

➤ ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวให้มีการประสานกันอย่างเป็นระบบ และสร้างมาตรฐานด้านบริการท่องเที่ยวที่เน้นการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่

กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่นอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นเป็นการเฉพาะ เช่น จังหวัดชายแดนภาคใต้

(1.3) ปัจจัยสนับสนุน: โครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ การวิจัยและพัฒนา และทรัพยากรมนุษย์

1) โครงสร้างพื้นฐานและ Logistics

➤ การพัฒนาแหล่งน้ำ

- พัฒนาระบบการชลประทานให้เหมาะสมกับพื้นที่และมีประสิทธิภาพ โดยสามารถเก็บกักน้ำและนำมาหมุนเวียนใช้ได้ภายในภาวะวิกฤตได้ อาทิ ระบบชลประทานท่อน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ โดยเน้นให้มีน้ำต้นทุนและหมุนเวียนใช้ได้ตามฤดูกาลเพาะปลูกของพืช

➤ การพัฒนาระบบโลจิสติกส์

- สนับสนุนการใช้การขนส่งโดยระบบรางและการขนส่งทางน้ำให้มากขึ้น เพื่อประหยัดการใช้พลังงาน

- ส่งเสริมการใช้ NGV โดยขยายเครือข่ายสถานีบริการ Natural Gas ให้ทั่วถึง

- ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ของภาคใต้ซึ่งมีฝั่งทะเลสองด้าน ทั้งด้านการท่องเที่ยวและการคมนาคมขนส่ง

➤ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา

- ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและอำนวยความสะดวกการจดลิขสิทธิ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- สนับสนุนการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน เช่น น้ำมันมะพร้าวที่มีคุณภาพสูงเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง การวิจัยและพัฒนาพันธุ์ยางพารารวมทั้งการพัฒนาวิธีการกรีดยางเพื่อให้ได้น้ำยางมาก นอกจากนี้ให้มีการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ปาล์มน้ำมัน รวมทั้งการดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย และการกำจัดของเสีย

- สนับสนุนหน่วยงานด้านวิจัยของประเทศ โดยรัฐบาลให้การสนับสนุนผู้ที่มีความสามารถเข้ามาทำงานวิจัยมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการวิจัยที่มีความเฉพาะเจาะจงและเป็นการวิจัยเพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

➤ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

- พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้สามารถสร้างสินค้าให้มีคุณภาพ รวมทั้งมีความซื่อสัตย์ในการประกอบการและต่อลูกค้า

- ส่งเสริมการสร้างค่านิยมผู้ประกอบการเพื่อสร้างสังคมผู้ประกอบการ รวมทั้งสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาเพิ่มความสามารถในการสร้างคนที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

- เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแรงงานต่างชาติดเพื่อให้มีแรงงานเพียงพอกับความต้องการของท้องถิ่น

(2) บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนา

(2.1) ส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดสรรงบประมาณและการติดตามการทำงานของภาครัฐ

(2.2) เพิ่มบทบาทของภาคชุมชน ภาคธุรกิจเอกชนและภาคอื่นๆ ในการยกระดับและดูแลมาตรฐานสินค้าและบริการ อาทิ การจัดทำ GAP Standard, Crop zoning etc.

3.2 ทูทางสังคม

(1) ข้อเสนอแนวทางการพัฒนา

(1.1) การเพิ่มคุณภาพและศักยภาพคน ให้มีส่วนเพิ่มพูนทุนทางสังคมและสนับสนุนการพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาสติปัญญาและสุขภาพอนามัย โดย

1) การพัฒนาจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม

➤ เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ของคนต่างวัยในครอบครัวเป็นการกลมเกลียวจิตใจเด็กและเยาวชน ให้มีวินัย ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม กตัญญู เอื้ออาทร และยึดหลักการรักษาวินัยและจิตของคนให้ดีหรือมีสติ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

➤ กระตุ้นให้คนทุกวัยมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่วนรวมในทุกระดับ เป็นการสร้างการเรียนรู้ของการทำงานร่วมกัน รู้จักการประสานประโยชน์ เป็นพลังนำไปสู่การแก้ปัญหาและการพัฒนาด้านต่างๆ

➤ สร้างภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของความพอเหมาะพอควร รู้จักประหยัด อดออม และมีวินัยในการใช้จ่าย

➤ ใช้กฎระเบียบ ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกที่มีคุณธรรม

➤ ส่งเสริมพัฒนาจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม โดยผ่านกิจกรรมเพื่อให้เกิดการซึมซับและก่อให้เกิดการปฏิบัติจริง

2) การเฝ้าหาความรู้ ประกอบด้วย

➤ สร้างนิสัยรักการอ่าน และใฝ่รู้ตั้งแต่เด็กจนตลอดชีวิต เพื่อให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

➤ บ่มเพาะความประพฤติอันดีงามและเสริมสร้างทัศนคติที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนโดยเริ่มจากครอบครัวและผ่านทางระบบการศึกษา ควบคู่กับการสร้างครูดนแบบ พ่อแม่ตัวอย่าง และบุคคลต้นแบบที่เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็กให้มากขึ้น

✦ เพิ่มทักษะความรู้ความสามารถทั้งระดับพื้นฐานและระดับวิชาชีพเฉพาะ เพื่อสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพ และการมีงานทำ

✦ สร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกช่วงวัยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น โดยการพัฒนาให้มีความรู้คู่คุณธรรม สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาใน ส่วนกลางและท้องถิ่นร่วมมือกับหน่วยงาน และชุมชนในการจัดการองค์ความรู้ ขยายผลต่อยอดสู่พื้นที่อื่นและพัฒนาเป็นนโยบายสาธารณะของประเทศ

✦ ผลิตรกำลังคน ต้องพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการสมัยใหม่ที่ประเทศไทยต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์และใช้โอกาสจากโลกาภิวัตน์ ควบคู่กับ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี

✦ ส่งเสริม/สนับสนุนเด็กที่มีแววจริยยะเพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรม

✦ ควรเร่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในระบบการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

3) ด้านสุขภาพอนามัย

✦ ส่งเสริมการพัฒนาคนให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยสูงอายุ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมของคู่สมรส

✦ เสริมสร้างคนไทยให้ สุขภาพดี แข็งแรง เน้นหนักด้านสุขภาพะ โดยใช้ฐานครอบครัวและชุมชน ให้ลด ละ เลิก โดยให้มีพฤติกรรม การบริโภคที่เหมาะสม พฤติกรรมสู่มเสี่ยงต่อสุขภาพ ควบคู่กับการส่งเสริมให้ดูแลสุขภาพของตนเอง การออกกำลังกาย การ เล่นกีฬา การรับประทานอาหารให้ถูกสุขลักษณะรวมทั้งการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

✦ ให้ประชาชนที่มีอายุ 35 ปี ขึ้นไปได้รับการตรวจสุขภาพฟรีให้รัฐจัดสวัสดิการตรวจสุขภาพฟรีประจำปีถ้วนหน้า

(1.2) การส่งเสริมบทบาทของสถาบันหลักในการสร้างความสามัคคีของคนในชาติ เป็นการดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพและความเป็นปึกแผ่นของประเทศ

1) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันทางสังคม รวมถึงครอบครัว ชุมชน เครือข่ายชุมชน ภาคธุรกิจ และประชาสังคม ทำให้เกิดระบบความสัมพันธ์ที่เป็นพลังในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2) เพิ่มบทบาทสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา ในการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนาจิตใจของคนให้มีคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะการเสริมสร้างสถาบันครอบครัวในเรื่องค่านิยมในการอยู่ร่วมกันของคนต่างวัย และการปฏิบัติหน้าที่ต่อกันอย่างเหมาะสม

3) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตในระดับครัวเรือน และในกระบวนการทำงานของหน่วยงานต่างๆ และในการบริหารประเทศ

4) น้อมนำหลักการ “รู้ รัก สามัคคี” มาใช้ในการดำเนินชีวิตและสร้างการมีส่วนร่วมที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และการลดความขัดแย้งภายในชาติ

5) การจัดระบบความสัมพันธ์ทางอำนาจในทุกๆระดับ เพื่อให้คนได้เรียนรู้ ยอมรับความขัดแย้งและปฏิสัมพันธ์อย่างสันติวิธี

6) การปลูกฝังความรักชาติและแผ่นดินในสังคมไทยให้มากขึ้น

(1.3) การอนุรักษ์ รักษา พัฒนาวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทย ให้คงอยู่และสืบสานสู่คนรุ่นต่อไป

1) ส่งเสริมให้ปราชญ์และผู้รู้ถ่ายทอดความรู้/ภูมิปัญญา/หลักสูตรท้องถิ่นสู่คนรุ่นใหม่ และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในการส่งมอบมรดกภูมิปัญญา/ค่านิยมที่ดั้งเดิมให้แก่เด็กและเยาวชน นำความรู้ ประสบการณ์มาทำประโยชน์เพื่อสังคม ขณะเดียวกันปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนเคารพต่อผู้อาวุโส และกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

2) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ องค์ความรู้ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย รวมทั้งสร้างนวัตกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมในกลุ่มเยาวชนและศิลปินรุ่นใหม่

3) พัฒนา บูรณะ และพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมต่างๆ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นหลักและนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ รวมทั้งใช้ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน (มโนราห์ หนังตะลุง) ในการสร้างการเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรมเพื่อเป็นการรักษาศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมและปกป้องถึงเอกลักษณ์ของชาติให้กับเยาวชนและประชาชน

4) ส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐ เอกชน และประชาชนโดยเฉพาะสถาบันการศึกษา รักษาและพัฒนาคุณค่าทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ ความเป็นไทยที่เป็นมรดกและคุณค่าของท้องถิ่นและของชาติ อย่างเป็นระบบให้มีความเข้มแข็งและผสมผสานไว้ในวิถีชีวิต

5) สร้างอุปนิสัยแห่งชาติหรืออุปนิสัยไทยให้ปรากฏชัดเจนในเชิงสร้างสรรค์ เช่น ความเอื้ออาทร การยิ้มแย้มแจ่มใส

(1.4) การพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และภูมิปัญญา ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

1) จัดการองค์ความรู้ในระดับชุมชนที่ทำให้เกิดระบบความรู้ที่ชุมชนเป็นเจ้าของ และการนำภูมิปัญญามาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เกิดเป็นความรู้ใหม่ที่นำไปใช้เพื่อการพาณิชย์

2) ผลักดันให้มีการจดลิขสิทธิ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญากรณีหากมีการนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ทั้งในและนอกประเทศ

3) สนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ที่หลากหลายและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับแต่ละพื้นที่ และนำไปสู่การจัดการและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้

4) พัฒนาและต่อยอดภูมิปัญญาและค้นหาเอกลักษณ์ชุมชนและความเป็นไทยที่สอดคล้องกับความต้องการสินค้าและบริการที่มีศักยภาพ เช่น ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย วัฒนธรรมด้านอาหาร การนวดแผนไทย และสมุนไพร เป็นต้น

5) สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ใหม่ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ โดยจัดทำ/สร้างองค์ความรู้ของชุมชนควบคู่กับองค์ความรู้ของภาครัฐ

(1.5) สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเพิ่มทุนทางสังคม

1) เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนาบุคลากรให้มีวินัย รับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกันได้โดยมุ่งประโยชน์ขององค์กร ลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มรายได้ขององค์กร

2) เสริมสร้างระบบสุขภาพแบบใหม่ที่เน้นความร่วมมือระหว่างปัจเจกและชุมชนเป็นการสร้างสุขภาวะและพฤติกรรมสุขภาพที่ดีทั้งกายและใจแก่คนไทยทุกกลุ่มอายุ

3) สร้างมาตรการจูงใจที่เปิดโอกาสให้คน/ธุรกิจเอกชนสามารถมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น การลดหย่อนภาษี การประกาศเกียรติคุณ การให้รางวัลที่เป็นการเชิดชูคุณความดี

4) ควรกำหนดกลไกการบริหารการแปลงแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งแนวทางการเชื่อมโยงแผนฯ เข้ากับแผนปฏิบัติราชการแผ่นดินและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

(2) บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนา

(2.1) ภาคประชาชน ต้องเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนการพัฒนาและเพิ่มทุนทางสังคมให้สอดคล้องกับ โอกาส ศักยภาพ และความพร้อมของแต่ละพื้นที่ โดยการสร้างความสัมพันธ์ ส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำในพื้นที่ โดย

1) ร่วมพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณภาพพร้อมเป็นทุนทางสังคม

2) ส่งเสริมให้การรวมกลุ่มเข้มแข็ง สามารถพัฒนาเศรษฐกิจ ในระดับชุมชนและดูแลกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่และมีสิ่งแวดล้อมที่ดี

3) ร่วมเสริมสร้างความเข้มแข็งให้บ้าน วัด โรงเรียน เป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทหลักในการเพิ่มทุนทางสังคมในชุมชน

4) สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ในชุมชนให้เป็นระบบ เกิดการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำไปใช้ประโยชน์ต่อส่วนรวม

5) ส่งเสริมการรักษาศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและบูรณะโบราณสถานต่าง ๆ และเอกลักษณ์ท้องถิ่นในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนทั่วไป

6) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่กระบวนการจัดทำแผน การตัดสินใจ การเข้าถึงทรัพยากร/ข้อมูลข่าวสาร การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ การติดตามและประเมินผล

7) ประชาชนควรมีส่วนร่วมมือในการสร้างสันติบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม

8) สนับสนุนบทบาทผู้นำศาสนาในการเสริมสร้างทุนทางสังคมในชุมชน

(2.2) ภาครัฐ ต้องทำหน้าที่เชื่อมโยงการพัฒนาทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เกื้อหนุนการพัฒนาประเทศ โดย

1) ปรับระบบและวิธีการทำงาน รวมถึงการปรับโครงสร้างองค์กร โดยบูรณาการการทำงานทั้งแนวดิ่งและแนบราบ โดยเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างภาคราชการ ส่วนกลาง ภูมิภาค ท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รวมทั้งถ่ายโอนภารกิจ การตัดสินใจ และทรัพยากรจากส่วนกลางลงสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น

2) สร้างความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ รวมทั้งกระบวนการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับประชาชน ตลอดจนสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม และการตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐในทุกระดับรวมทั้งควรมีการพัฒนาการสอบสวนคดีพิเศษเพื่อปราบปรามผู้มีอิทธิพลและอาชญากรรมข้ามชาติ

3) เสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีในภาครัฐทุกระดับ ตั้งแต่ส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น

4) ควรยึดแผนชุมชนเป็นแนวทางในการพัฒนาโดยเชื่อมโยงการประสานแผนตั้งแต่ระดับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และยุทธศาสตร์จังหวัด

5) สร้างเกณฑ์การประเมินผลการพัฒนาทุนทางสังคม ให้ครอบคลุมทุกมิติขององค์ประกอบทุนทางสังคม

6) สนับสนุนสวัสดิการประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย

(2.3) ภาคธุรกิจเอกชน ประสานงานความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจ เอกชนด้วยกันเอง ภาครัฐ ชุมชน และประชาชนในการดำเนินงาน โดย

1) ดำเนินธุรกิจด้วยความซื่อตรง สร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับลูกค้าและสาธารณชนเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม

2) จัดทำบรรษัทภิบาลในองค์กร มีการแข่งขันที่เป็นธรรม ยึดมั่นในความรับผิดชอบต่อลูกค้า ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คำนึงถึงการประกอบกิจการที่เป็นมิตรต่อทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อม และสังคม

3) ร่วมจัดกิจกรรมสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อสังคมตามความถนัดและความสนใจทั้งในการพัฒนาสังคมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2.4) สื่อ มีบทบาทในการสร้างสรรค์สังคม ด้วยการสร้างกระแสเชิงบวก ความตระหนัก และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่สังคม โดย

1) การใช้สื่อทุกรูปแบบอย่างสร้างสรรค์ เช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้มีบทบาทต่อการปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรม และจริยธรรม สร้างค่านิยม พฤติกรรมการดำรงชีวิตบนพื้นฐานวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมไทยแก่เด็กและเยาวชน และสังคมไทย

2) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิอันพึงมีพึงได้ของประชาชน ตลอดจนเป็นแกนในการรับฟังความคิดเห็นและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

(2.5) ภาคการเมือง มีบทบาทสนับสนุนทุนทางสังคม โดยเฉพาะด้าน การศึกษาและวัฒนธรรม

(2.6) สถาบันการศึกษา มีบทบาทสนับสนุนการศึกษาวิจัย สร้างองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาและขับเคลื่อนทุนทางสังคมไปสู่การปฏิบัติ

3.3 ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(1) ข้อเสนอแนะทางการพัฒนา

ที่ประชุมเห็นด้วยกับการพัฒนาประเทศโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และข้อเสนอเศรษฐกิจฐานความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างทุนอย่างบูรณาการ ระหว่าง ทุนทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ทุนทางสังคม และทุนทางเศรษฐกิจ และสามารถนำเอาจุดแข็งของ

ประเทศมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนกับภาคส่วนต่างๆ และทุกระดับของสังคม โดยมีประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มเติม ดังนี้

(1.1) แนวทางการเสริมสร้างทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) **ทรัพยากรป่าไม้** สนับสนุน พ.ร.บ.ป่าชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการทั้งการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน รัฐควรสนับสนุนงบประมาณ และวิชาการ เพื่อให้ชุมชนที่มีความพร้อมสามารถจัดตั้งป่าชุมชนได้ สนับสนุนให้ชุมชนปลูกป่าในพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม และแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องการประกาศเขตอุทยาน โดยให้มีการกำหนดเขตการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่คำนึงถึงข้อเท็จจริงและการยอมรับของชุมชน

2) **ทรัพยากรดิน/ที่ดิน** แก้ไขปัญหาการครอบครองสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยไม่ถูกต้องของผู้มีสิทธิพล ให้ประชาชน ผู้นำชุมชน และภาครัฐร่วมกันกำหนดแนวเขตการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดิน และเร่งรัดการออกเอกสารสิทธิที่ดินอย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนที่ดินทำกิน

3) **ทรัพยากรชายฝั่ง** พื้นที่ทรัพยากรชายฝั่งโดยสนับสนุนการสร้างปะการังเทียม ทบทวนโครงการพื้นฐานขนาดใหญ่และนโยบายรัฐที่ก่อให้เกิดการบุกรุกทำลายระบบนิเวศชายฝั่ง

4) **ความหลากหลายทางชีวภาพ** ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองพันธุกรรมท้องถิ่น เพื่อรักษาผลประโยชน์และความยั่งยืนของชุมชน

5) **ทรัพยากรแร่** ทบทวนนโยบายเกี่ยวกับการเหมืองแร่ โดยให้ภาครัฐเป็นผู้สำรวจแหล่งแร่ ปรับปรุงอัตราค่าภาคหลวงแร่ให้เหมาะสม ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำ Zoning พื้นที่การทำเหมืองแร่และกำหนดมาตรการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม และวางแผนในภาพรวมเพื่อกำหนดปริมาณการใช้โดยคำนึงถึงความต้องการและมูลค่าในอนาคต

(1.2) แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

1) ออกกฎหมายเพื่อสนับสนุนบทบาทของชุมชนท้องถิ่น และให้การรับรองสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

2) เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยให้การศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ ผ่านเครือข่ายบ้าน วัด โรงเรียน รวมทั้งบูรณาการสร้างร่วมมือระหว่างภาคการเมือง ภาครัฐ และชุมชน

3) ส่งเสริมการสร้างกรณีตัวอย่างของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างเครือข่ายร่วมกันระหว่างชุมชน

4) สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนให้ทุกชุมชนจัดทำแผนการอนุรักษ์และการจัดการเพื่อใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

5) สนับสนุนการผลิตพลังงานระดับชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง เช่น การผลิตพลังงานไฟฟ้าจากแหล่งน้ำขนาดเล็ก

(1.3) พัฒนากลไกการบริหารจัดการ

1) กำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศ บนพื้นฐานของทุนทรัพยากรธรรมชาติและทุนทางสังคม ซึ่งเป็นจุดแข็งของประเทศ โดยคำนึงถึงข้อจำกัดของฐานทรัพยากรและระบบนิเวศ

2) ควบคุมกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ

3) พัฒนาระบบฐานข้อมูลที่ถูกต้องและเผยแพร่ต่อสาธารณชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจร่วมกัน

4) มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและยุติธรรม สร้างกระบวนการตรวจสอบโดยภาคประชาสังคมเพื่อให้มีการถ่วงดุลระหว่างภาคการเมือง เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5) ให้ความสำคัญกับการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

(2) บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนา

(2.1) **ภาครัฐ** ทำหน้าที่กำหนดมาตรการ กฎระเบียบ และการบังคับใช้กฎหมายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม สนับสนุนสิทธิชุมชนในการดูแลและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ตามรัฐธรรมนูญ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

(2.2) **องค์กรพัฒนาเอกชน** เป็นพี่เลี้ยงในการสร้างองค์ความรู้และความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทุนทรัพยากรในท้องถิ่น

(2.3) **ภาคประชาชนและองค์กรชุมชน** จัดทำแผนชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิของตนเอง และนำไปสู่การปฏิบัติ

(2.4) **ภาคการเมือง** มีเจตนาธรมณ์ทางการเมืองในการกระจายและจัดสรรผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม ไม่ใช่อิทธิพลทางการเมืองในการแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่น

(2.5) **สื่อมวลชน** ควรผลิตสื่อที่สร้างสรรค์เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่สังคมอย่างต่อเนื่อง

4. การดำเนินงานขั้นต่อไป

สศช. จะนำผลที่ได้จากการระดมความคิดเห็นในระดับภาคทั้ง 4 ภาคดังกล่าว ไปเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และวางบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการพัฒนาประเทศอย่างเหมาะสม โดย

4.1 จัดระดมความคิดเห็นเพิ่มเติมจากกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง (Focus Group) ในส่วนกลางในช่วงเดือนมกราคม ถึงกุมภาพันธ์ 2549

4.2 ยกร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เพื่อระดมความคิดเห็นในระดับชาติในการประชุมประจำปี 2549 ของ สศช. ในเดือนมิถุนายน 2549
